

2. Сабитова А.А., Жалмагамбет Е.Н. Нотариат как орган по защите прав участников договорных отношений. *Международное партнерство в образовании и науке: глобальные вызовы современности*: сборник докл. междунар. науч. конгресса (10-15 сентября 2019 г.): в 3 частях. Усть-Каменогорск, 2019. Ч. 1. С. 179–185.

3. Карнаух Т. М. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя в Україні. *Актуальні проблеми цивільного права та процесу*: матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. пам'яті Ю. С. Червоного (Одеса, 16 грудня 2011 р.). Одеса: Фенікс, 2011. С. 42–46.

4. Васирина Н. Врегулювання спору за участю нотаріуса. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С. 6–9.

І. М. Паньонко

професор кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»,
доктор філософії у галузі права, доцент

ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТА ЗА ПРОЯВ НЕПОВАГИ ДО СУДУ

Найпоширенішим адміністративним проступком, за вчинення якого адвокат притягується до відповідальності є прояв неповаги до суду (ст. 185-3 КУпАП). В українському законодавстві відсутнє легально закріплене поняття «неповага до суду», натомість наявна значна кількість оціночних понять. Крім цього, не вказаний в українському законодавстві як повний перелік діянь, які потрібно кваліфікувати в якості неповаги адвоката до суду, так і переліку ознак, які б надали можливість відмежувати дане діяння від інших подібних діянь (наприклад, обґрунтованої критики адвоката на адресу судді). На підставі цього можна дійти до висновку, що на практиці суддя фактично «самостійно» визначає, які діяння адвоката можуть бути розцінені як неповага до суду, а це, на жаль, не виключає можливих випадків упередженого підходу судді до діянь того чи іншого адвоката, про що наводяться відповідні приклади.

При дослідженні даного адміністративного проступку також вказується на необхідність забезпечити баланс між потребою дотримуватись поважного ставлення до авторитету судової влади та необхідністю, в межах обов'язків адвоката здійснювати захист інтересів його клієнта. Такий баланс забезпечується насамперед дією індемнітету адвоката. Але для забезпечення відповідного балансу така гарантія діяльності адвоката повинна бути не декларативною, а має забезпечувати надійний механізм гарантування діяльності адвоката. Для цього повинні бути чітко зазначені межі процесуальної критики адвокатом діяльності суду та інших учасників процесу. Зокрема, така критика має бути обґрунтованою, вона повинна бути спрямована на припинення неправомірних дій вказаних осіб, та не має супроводжуватися висловлюваннями, які принижують честь та гідність особи, а також стосуватися загальних професійних якостей особи. З цією метою, також на законодавчому рівні повинні бути закріплені норми, які зазначали б, що використання адвокатом будь-яких своїх процесуальних прав не повинно розглядатися в якості неповаги до суду.

На жаль, не позбавлена недоліків й процедура притягнення адвоката до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду. Так, у всіх процесуальних кодексах містяться норми, відповідно до яких за неповагу до суду винні особи притягуються до відповідальності. Крім цього зазначається, що питання про притягнення особи до відповідальності за прояв неповаги до суду вирішується судом негайно після вчинення порушення, для чого у судовому засіданні із розгляду тієї чи іншої категорії справи оголошується перерва (ч. 3 ст. 162 ЦПК України, ч. 4 ст. 330 КПК України, ч. 4 ст. 74 ГПК України, ч. 2 ст. 134 КАС України). Таке положення процесуальних кодексів, як відмічає О.О. Марченко «не зовсім корелюється» з нормою ч. 2 ст. 277 КУпАП, відповідно до якої така справа повинна розглядатися протягом доби [1, с. 154].

Існує неузгодженість між положеннями КУпАП й щодо необхідності складення протоколу у разі вчинення адвокатом такого адміністративного проступку. Так, ст. 258 Кодексу передбачається, що протокол не складається у разі вчинення адміністративного правопорушення передбаченого, зокрема й ст. 185-3 КУпАП, а з врахуванням положення ч. 5 цієї статті – навіть й у випадку, якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа оспорить допущене порушення і адміністративне стягнення. В той час п. 7-1 ч. 1 ст. 255 КУпАП передбачено право складання судовим розпорядником протоколу про порушення, які передбачені ст. 185-3 Кодексу. Таке ж положення відтворене й в Методичних рекомендаціях щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення судовими розпорядниками, в п. 2.1 яких зазначається, що у разі вчинення особою правопорушення, передбаченого ст. 185-3 КУпАП, судовим розпорядником складається протокол про адміністративне правопорушення [2]. При розгляді питання, що пов'язане з процедурою притягнення адвоката до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду, слід врахувати й положення ст. 221-1 КУпАП, відповідно до якого місцеві господарські та адміністративні суди, апеляційні суди, вищі спеціалізовані суди та Верховний Суд України розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 185-3 цього Кодексу. При цьому зазначається, що постанова суду, прийнята за результатами розгляду такої справи, є остаточною і оскарженню не підлягає. Таке положення мимоволі дає можливість дійти до висновку про необхідність застосування положення вищевказаної ст. 258 Кодексу. Але слід врахувати й те, що норми ст. 221-1 КУпАП не стосуються діяльності місцевих судів загальної юрисдикції щодо розгляду справи про адміністративний проступок, який передбачений ст. 185-3 цього Кодексу.

Тобто можна дійти до висновку, про відсутність прямої заборони щодо можливості оскарження постанови вказаного суду щодо притягнення адвоката до відповідальності за ст. 185-3 КУпАП. Не вносить ясності в це питання й положення ч. 1 ст. 294 КУпАП, де зазначається, що постанова судді у справах про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, за винятком, в тому числі й постанов, прийнятих за результатами розгляду справ про адміністративні правопорушення, які передбачені ст. 185-3 цього Кодексу. Позитивним в даному випадку є судова практика, відповідно до якої апеляційні, до прикладу адміністративні суди на підставі ст. 221-1 КУпАП відмовляють у відкритті апеляційного провадження або ж закривають провадження, як таке, що помилкове відкрите. В той час як апеляційні суди загальної юрисдикції не тільки відкривають провадження за апеляційними скаргами на постанови місцевих судів щодо застосування до особи відповідальності за прояв неповаги до суду, але не рідким явищем є й ухвалення постанови про скасування таких постанов місцевих судів та закриття провадження у справі. Все це вказує на необхідність закріплення норми про необхідність складення протоколу про адміністративне правопорушення (передбачене ст. 185-3 КУпАП) при ухваленні постанови місцевим загальним судом, зокрема за умови, коли правопорушник не погоджується з таким рішенням, оскільки в іншому випадку, як відзначає О.О. Марченко «це буде не те що обмежувати її право на оскарження, а практично унеможливити його реалізацію» [1, с. 154].

У даному випадку слід врахувати й висновок Ю.В. Калашник, яка вказує на те, що «в більшості зарубіжних країн передбачена достатньо сувора відповідальність за прояв неповаги до суду. Крім того, у значній кількості зарубіжних країн, зокрема Європейського Союзу, адміністративно-деліктне законодавство фактично відсутнє, немає поділу на правопорушення та злочини, тому відповідальність за прояв неповаги до суду, зокрема, передбачена кримінальним законодавством» [3, с. 15].

Відсутність в українському законодавстві легально закріпленого поняття «неповага до суду», наявність значної кількості оціночних понять, відсутність як повного переліку діянь, які потрібно кваліфікувати в якості неповаги адвоката до суду, так і переліку ознак, які б надали можливість відмежувати дане діяння від інших подібних діянь (наприклад, обґрунтованої критики адвоката на адресу судді), вищевказані недоліки процедури розгляду судами справи про адміністративний проступок, фактично нівелюють те значення, яке надається інституту «неповаги до суду» в зарубіжних країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марченко О.О. Прояв неповаги до суду: проблемні питання притягнення до відповідальності в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2012. Вип. 19. Т. 3. С. 152–156.

2. Методичні рекомендації щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення судовими розпорядниками, затверджені Наказом Державної судової адміністрації України від 18 липня 2011 р. № 113. URL: <http://court.gov.ua/tu14/7/5/>://.

3. *Захист прав адвокатів та гарантії адвокатської діяльності: заключення та рекомендації*: матеріали круглого столу в рамках Проекту ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні» (м. Київ, 9 червня 2016 року). URL: http://www.justicereformukraine.eu/wp-content/uploads/2016/06/ProtectingAdvocates-Memo_FINAL_ukr.pdf (дата звернення: 04.01.2019).

Р.М.Римарчук

доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»
кандидат юридичних наук, доцент

Г.С.Римарчук

асистент кафедри кримінального права і процесу
Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»
кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ОСНОВИ ЮРИДИЧНИХ ФОРМ ТА СПОСОБІВ ПАРТНЕРСТВА

Щодо питання про узаконення партнерства в національному законодавстві не завжди враховані приклади з досвіду зарубіжних держав щодо побудови та розвитку основ соціального партнерства.

Для прикладу, у всьому світі є проблема дрібних розкрадань за місцем роботи осіб в державних і приватних структурах. Наприклад, в США річний розмір таких розкрадань становить близько 100 млрд. доларів. Вирішуючи, зокрема, цю проблему законодавчо в деяких державах трудовим колективам було надано право безпосереднього управління своїми підприємствами, аж до права визначення розміру коштів, що спрямовуються на виплату заробітної плати, і права заміни керівників підприємств. Цим вводилося таке поняття як контроль громадськості за керівництвом підприємств а, з іншого боку, працівник ставав зацікавленим у збільшенні прибутків та підвищенні ефективності самого підприємства. Підстав для масового зловживання матеріальними засобами та іншими цінностями уже не було.

В наш час трудові колективи позбавлені всіх прав щодо участі в управлінні підприємствами. У багатьох комерційних структурах немає навіть профспілкових організацій. У вітчизняній правотворчості та правозастосуванні не врахований той факт, що саме в рамках такої описаної дійсності і права ідеї соціального партнерства отримали адекватне наукове обґрунтування в юридичній сфері [1].

Так, ЮНЕСКО на XVIII сесії в Парижі 19 листопада 1974 прийняла Рекомендацію про виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва й миру і виховання в дусі поваги прав людини і основних свобод, в яких державам-членам рекомендовано вжити юридичні та інші заходи щодо реалізації принципів, визначених в цьому документі. Як зазначено в Рекомендації, їх ухвалення обумовлене усвідомленням глобальної взаємозалежності людей, наявністю не тільки прав, а й обов'язків, покладених на окремих осіб, їх груп і держави по відношенню один до одного, розумінням необхідності міжнародної солідарності і співробітництва, готовності окремих осіб брати участь у вирішенні проблем своєї громади, своєї країни і світу в цілому [2].

Таким чином, взаємодія, партнерство і співробітництво в сучасному суспільстві і праві це не данина модній ідеї. Партнерство повинно охоплювати всіх учасників суспільних відносин і пронизувати всі сфери соціально-економічного розвитку суспільства. Проте, в даному контексті виникає питання про те, які форми і способи такого партнерства допустимі для різних осіб, їх організацій та груп.

Так, відповідно до цивільного законодавства метою діяльності комерційних організацій є виключно отримання прибутку і розподіл її між своїми засновниками. Ніяких соціальних цілей при цьому не проголошується. Можна лише припускати, що такі цілі будуть досягатися самими засновниками після отримання відповідного доходу. Але у самої держави правосуб'єктність інша, ніж у комерційних структур.

Соціальні завдання, в тому числі визначення особистих потреб непрацездатних, інвалідів, дітей та інших категорій населення для держави мають настільки ж важливе значення, як і комерційні інтереси. Крім того, державним структурам дозволено тільки те, що передбачено напряму законодавством. А оскільки законодавчого припису щодо можливості створення спільної діяльності комерційних організацій та держави немає, то об'єднання держави і приватного капіталу для цілей отримання